

TARUJEN REVONTULET

Eerik Rutanen

Jyväskylän Sirius ry

7.12.2019

”TIETEEN” KÄSITYKSIÄ REVONTULISTA

- Antiikin aikaisia selityksiä sekä roomalaisilla että kreikkalaisilla
- Keskiajan lopulla uusi kiinnostus revontulia kohtaan
- Useita eri teorioita aina valon heijastumisesta höyryihin
- 1700-luvulla havaittiin revontulten yhteys magneettikenttään

REVONTULET IHMISEN MAAILMANKUVASSA

- Ihminen on kategorisoiva olento
- Taivas omana luokkanaan (usein pyhä)
- Anomaliat
- Revontuliin suhtauduttu erilailla leveyspiiristä riippuen

”Revontulet lumimyrskyjä ja lumipyryä tietävät. Pohjanmeri silloin lainehtii, kun ne palaa.”

- Sippa Aikkila, Kuusamo 1917.

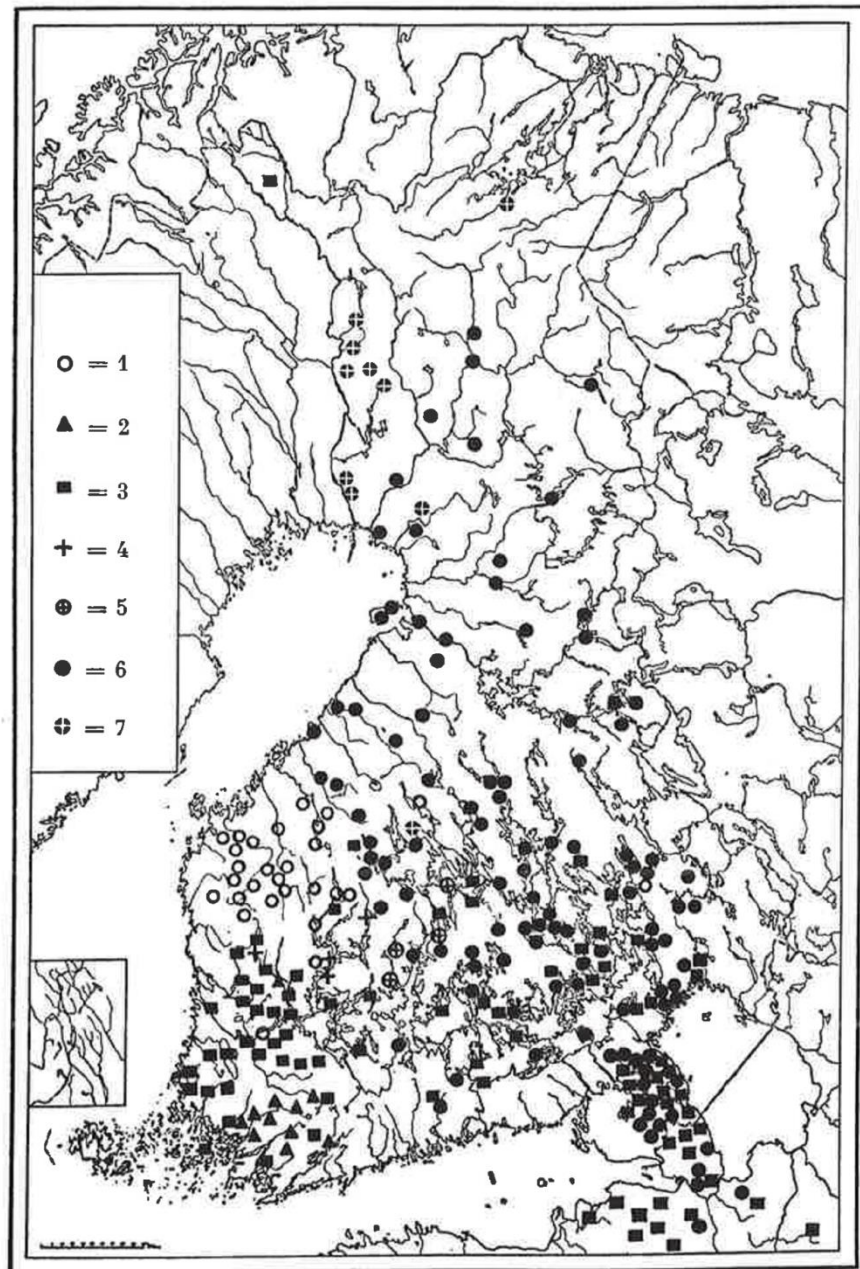
”Kun revontulet käyvät yli Pohjantähden, tulee ruma ilma.”

- Porin tyttölyseo. Pori 1924.

Salavit ennustaa syksyllä hyveä ilimoa, talavella tuiskuva. Punaset salavit ennustaa sotoa.

- August Salmela. Uurainen 1896

- Erilaisia nimityksiä eripuolella Suomea
- ”Revontulet” Oulun läänissä ja Itä-Suomessa
- Mm. Laukaassa ”salunat”
- **Martti Haavio 1943.**
Kansanomaisia käsityksiä revontulista.

Kartta 1. Revontulten ja revontulten palamisen nimityksiä. 1 = Rutjat. 2 = Pohjanmeri palaa. 3 = Pohjonen palaa. 4 = Välyt palavat, välyää. 5 = Salavat, salunat. 6 = Revontulet. 7 = Taivaan valkeat.

REVON –MIKÄ?

- Repolainen
- Kuuluisa taru tuliketusta ja sen turkista
  - Tulikettu metsästäjien tavoiteltu saalis
- Revontulet myös tabu – kiertoilmauksien käyttö
- *Repoitella* merkitsi myös loitsujen lukemista

MITKÄ TULET?

- Ennen vain kolme yleistä valon lähdettä
- Revontulet liitetty Aurinkoon tai tuleen
- Pohjanvalkeat, kalevanvalkeat, ruijan tulet...
- Jostain syystä vain Suomessa tulet
- Sepät

USEITA SELITYKSIÄ REVONTULILLE

- Edellä mainitut erilaiseen tuleen liittyvät kertomukset
- Näiden lisäksi monia muita eri puolilta Suomea
  - Revontulien kunnioitus Lapissa, hiljaisuus
  - Guovssahasat (revontulet) <> Guovssat (kuukkeli)
  - Portti vainajien luo
  - Jäävuoria

RAAMATUN VAIKUTUS

- Valaskala aiheuttaa revontulet; Haavion mukaan lähtöisin Raamatun Leviatanista
- Peemut joka pyydystää eläimiä
  - Liikkuessaan aiheuttaa revontulet
  - Raamatun Behemot

ENNUSTUKSIA

- Revontulista pyrittiin myös ennustamaan
- Värien ja muotojen merkitys
- Sekä yleisesti Euroopassa että Suomessa
- Talvisota 1939
  - Syksyllä ja talvella komeita revontulia, punaisia
  - Merkkejä hankalista ajoista?
- Viime vuosina kirkkaita revontulia...

REVONTULTEN ÄÄNET

- ”Revontulien väitetty rätinä tai muut äänet ovat hyvin yleisiä uskomuksia kaikkialla, missä revontulia nähdään. Taivaan ollessa mahtavasti loimuevien revontuliliekkien peitossa, saattaa helposti syntyä mielikuva nuotiotuliin tai tulenlieskoihin yleensäkin, joihin liittyy erottamattomasti tulen rätinä. Ehkä ihminen mielikuvituksessaan lisää puuttuvan äänisignaalin revontulien palaessa taivaalla, ja jälkeempäin kuviteltu ääni tuntuukin jo todellisesta.” – Heikki Nevanlinna 1997. Revontulet – Tarua ja Totta.
- Kertomuksia äänistä sekä ”oppineilta” että ”rahvaalta”
- Äänet ovat totta, Unto K. Laine vuonna 2012
- Harvinainen ilmiö silti, tutkimus jatkuu

A photograph of a snowy cabin at night with the Aurora Borealis (Northern Lights) visible in the sky. The aurora displays vibrant green, purple, and blue streaks. The cabin has snow on its roof and ground, and some windows are lit. A tent is visible in the background.

KIITOS